

Andmete töötlemise mõjuhinnang ja riskide maandamine

Täisealiste puude raskusastme tuvastamise lõpetamise ja puudega seotud toetuste ning hüvede ümber korraldamise uuringu andmetöötluse eesmärk, seaduslikud alused, andmesubjektide ring, andmete töötlemise protsessid ja osapooled ning tulemid on detailselt kirjeldatud teadusuuringus isikuandmete töötlemise taotluses. Uuringu tellijaks ja vastutavaks töötlejaks on Sotsiaalministeerium. Uuringu sisuliseks läbiviijaks on Mõttekoda Praxis (edaspidi Praxis). Uuringu raames ei toimu füüsiliste isiklike aspektide süstemaatilist või ulatuslikku hindamist, mis põhineb automaatsel isikuandmete töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil, ning ei tehta sellisel hindamisel või andmeanalüüsil põhinevaid otsuseid, millel on füüsilise isiku jaoks õiguslikud tagajärjed või mis samaväärselt mõjutavad oluliselt füüsilist isikut.

Isikuandmete töötlemine toimub kolmes osas: registriandmete analüüs, intervjuude läbiviimine (kvalitatiivuuringu) ja Statistikaameti andmete kasutamisel. Nii registriandmete, kvalitatiivuuringu kui Statistikaameti andmete kasutamise detailne kirjeldus on toodud taotluses (vt punktid 7, 8). Andmeid kasutatakse sellises mahus ja sellisel määral, mis on vajalikud uuringu eesmärkide täitmiseks ja uurimusküsimustele vastamiseks.

Isiku otsest tuvastamist võimaldavad andmeid töötlevad uuringu raames Sotsiaalkindlustusamet (SKA) ja Eesti Töötukassa (TK):

- puude raskusastmega isikute valimi nimekirja koostamiseks (isikukood ja sellele vastav unikaalne umbisikustatud ID ehk UID);
- TK andmete lisamiseks töövõime hindamisest, toetuste, hüvitiste ja teenuste saamisest puude raskusastmega isikute valimi nimekirjale;
- TK andmetes eristada vähenenud töövõimega inimesed, kellel ei ole puuet ning lisada nende isikute kohta TK andmed töövõime hindamise, toetuste, hüvitiste ja teenuste saamisest. Samuti genereerida igale sellesse sihtrühma kuuluvale isikukoodile vastav unikaalne umbisikustatud ID.
- SKA andmete lisamiseks puude raskusastme hindamisest, toetuste, hüvitiste ja teenuste saamisest puude raskusastmega isikute valimi nimekirjale.

Uuringu läbiviijale edastavad SKA ja TK andmestikud, mis koosnevad vaid päritud andmetest ja UID-st ehk pseudonüümitud andmed. Seega töötleb Praxis uuringu läbiviimisel puude raskusastmega ja vähenenud töövõimega inimeste pseudonüümitud registriandmeid. Registriandmete analüüsi eesmärgiks on hinnata sihtrühmade kattuvust, profiili, toetuste, hüvitiste ja teenuste kasutust ning lahendusettepanekute mõju. Isikukoodidega andmestikke ega vastavustabeleid Praxisele ei edastata, Praxis töötleb pseudonüümitud andmeid – nii tagatakse, et Praxis ei saa andmeid isikuga otse siduda. Andmepäringud ja pseudonüümine on kavandatud nii, et registrite omanikud ei vaheta omavahel kogu päringut, vaid üht osa sellest, mis aitab tagada protsessis minimaalsust ja eesmärgipärasust kõige paremini.

Samuti on selle juures arvestatud, et andmete liikumine on piiratud ja turvaline ning samuti on määratletud tähtaeg, mis ajaks on vaja hiljemalt kõik vastavustabelid ja päringud kustutada. Uuringu tulemused esitatakse üldistatult, tagades, et üksikisikuid ei ole võimalik tuvastada.

Isikuandmete töötlemine on vajalik ka kvalitatiivuuringu valimi koostamiseks ja kontaktandmete päringuks. Kvalitatiivuuringu valimi koostamiseks analüüsitakse pseudonüümitud registriandmeid ning koostatakse valimi nimekiri UID-dest, kellel on puude raskusaste, kuid kellele ei ole vähenenud töövõimet. Seejärel esitatakse SKA-le päring vajalike kontaktandmete väljavõtuks (koos vajalike taustatunnustega). Pärast kontaktide saamist saadab Praxis intervjuudes osalemise kutse. Intervjuukutsega informeeritakse andmesubjekte intervjuu eesmärgist ja selgitatakse võimalust uuringus osalemist loobuda (intervjuul osalemine on vabatahtlik). Kontaktandmed kustutatakse koheselt peale intervjuu läbiviimist ning intervjuude kokkuvõttes kasutatakse anonüümseid koode/nimesid, mis ei võimalda andmeid konkreetse isikuga tagantjärei kokku viia.

Statistikaameti andmetest kasutatakse uuringus EUROMODi maksude ja toetuste mudeli (uuringus kasutatav andmekoosseis on esitatud taotluse lisas) ning Eesti Sotsiaaluuring 2016–2024 andmeid (uuringus kasutatav andmekoosseis ehk muutujate kirjeldus on esitatud taotluse lisas). Need andmed on juba varasemalt Statistikaameti poolt kokku pandud ning pseudonüümitud, mistõttu erinevatest allikatest andmete sidumise protsessiga selle uuringu raames kokku ei puututa. Lisaks toimub Statistikaameti andmete töötlemine turvalises teadlaste keskkonnas, mille kasutamisel lähtutakse Statistikaameti konfidentsiaalsustingimustes vastavalt sõlmitavale lepinguga Statistikaametiga. Statistikaameti andmete töötlemiseks on Praxis määratlenud, kes uuringutiimi liikmetest neid andmeid töötlevad, arvestades nii varasemat kogemust kui uuringu eesmäärke.

Uuringu andmetöötluse, s.h isikuandmete töötlemise riskid on maandatud kõigi osapoolte poolt (Praxis, SKA, TK, Sotsiaalministeerium, Statistikaamet) selleks vajalike turvameetmete igapäevase rakendamise kaudu. SKA, TK, Statistikaamet ja Sotsiaalministeeriumi puhul rakenduvad nende asutuse infoturbe ja andmetöötluse reeglid, mis laienevad neis asutuses kõigi tööülesannete täitmisele. Töötajad on teadlikud turvalise andmeedastuse reeglitest ja võimalustest, kõiki andmeid töödeldakse üksnes õiguslikul alusel eesmärgipärasuse, minimaalsuse jt põhimõtteid rakendades.

Hinnates isikuandmete töötlemise toimingutega kaasnevaid võimalikke ohte (art. 35 lg 7 p. c) on võetud arvesse kirjeldatud andmetöötlamise iseloomu, ulatust ja konteksti. Valitud on turvameetmed ohtude haldamiseks, jäärisk on madal. Isikuandmeid ei väljastata kolmandatele isikutele, keda ei ole taotluses määratletud, välja arvatud intsidentide ja pöördumiste menetlemiseks vastavalt õigusaktides sätestatud tingimustele. Logiandmeid töödeldakse vaid tuvastamaks kõrvalekaldeid normaalsest tööprotsessist ja vajadusel intsidentide menetlemiseks.

Riski nimetus	Riski tõe- näosus	Riski mõju	Riski tase	Lisamärkused	Ettepanek riski maandamiseks
Moodustatud isikuandmete kogumile pääsevad ligi volitamata töötajad (väljaspoolt organisatsiooni)	1	2	Madal	Isikustatud andmeid ei tohi kasutada kogu organisatsioonis, vaid üksnes kindlate eesmärkide saavutamiseks selleks volitatud isikute poolt ja kooskõlas isikule määratud tööülesannete täitmiseks.	<p>Ametijuhendites ja asutuste põhimäärustes on kirjeldatud isikute tegevused, s.h konfidentsiaalsuskohustused seoses isikuandmete töötlusega, kui töötajale on vastav tööülesanne määratud.</p> <p>Avaliku sektori töötajad on läbinud andmekaitsealase koolituse ja eksami.</p> <p>Statistikaameti andmete töötlemisel pääsevad uuringu analüütikud päritavale andmestikule ligi vaid Statistikaameti teadlaste keskkonnas. Statistikaameti andmete kasutamiseks sõlmivad uuringu läbiviijad Kõnealuse uurimisprojekti kaustadesse on juurdepääs vaid neil analüütikutel, kes antud uuringu raames kvantitatiivset mõjude hindamist läbi viivad. Statistikaameti teadlaste keskkonda sisselogimiseks kasutatakse kaheastmelist autentimist, mis tagab selle, et andmetele pääseb ligi vaid konkreetne isik, kellele on luba antud. Mikroandmed üheski uuringu etapis Statistikaameti teadlaste keskkonnast välja ei liigu.</p>
Moodustatud isikuandmetele kogumile pääsevad ligi volitamata kolmandad isikud	1	3	Madal	Andmete töötleja peab tagama organisatsiooniliste ja turvameetmete kaudu andmete töötlemise riskide maandamise.	<p>Tagada ligipääsu halduse süsteemide abil juurdepääs andmetele üksnes selleks volitatud isikutele (tehnilised meetmed, korralduslikud meetmed ja juhised).</p> <p>Lisaks, kõigi andmete edastamine toimub failidena vaid krüpteeritud kujul, mille saab avada vaid kkokkulepitud, konkreetseks</p>

					<p>isikuandmete töötlemiseks volitatud töötaja.</p> <p>Uuringu läbiviijad sõlmivad Statistikaametiga lepingu, kus on määratud ära analüütikute kohustused ja vastutus, sh konfidentsiaalsuskohustus. Uuringus kasutatavad Statistikaameti andmestikud on juba Statistikaameti poolt varasemalt pseudonüümitud. See tähendab, et isikud, kelle andmeid analüüsitakse, ei ole andmestikus otseselt tuvastatavad. Koodivõtit hoitakse ainult Statistikaameti ja see ei ole kättesaadav teistele osapooltele. Statistikaameti teadlaste keskkonnast väljastatakse, uuringu tulemusena valminud tabelid ja joonised alles pärast seda, kui Statistikaameti töötaja on need üle kontrollinud ja taganud, et tabelid on kõrge agregeerituse tasemega ning ei sisalda konfidentsiaalseid andmeid. Uuringu tulemusena valminud jooniste ja tabelite vormistamisel lähtutakse põhimõttest, et kui mingis kategoorias on tulemusi vaid väheste indiviidide kohta, siis agregeeritakse tunnused.</p>
Moodustatud isikuandmete kogumi volitatud töötaja töötleb isikuandmeid puudulikul alusel	0	2	Madal	Kui vastutav töötaja kasutab volitatud töötaja teenuseid isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõigete 2 ja 4 tähenduses, peab selleks olema isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõike 3	Uuringu lõpliku lähteülesande alusel on vastutav töötaja sõlminud uuringu läbiviija (volitatud töötlejaga) lepingu, milles esitatakse kõik asjakohased tingimused isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 28 lõikes 3 sätestatust lähtudes või lepitakse muul moel täpsem andmevahetus kokku

				tingimustele vastav õigusakt või leping (nt ka riigihange, teadusuuringu konkurss)	(lähtudes teadusuuringu taotluses kirjeldatud eesmärkidest, tingimustest ja protsessidest).
--	--	--	--	------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------

Kuna tegemist on andmete töötusega teatud perioodil, peale mida päringud, vastavustabelid, kontaktandmed kustutakse, on mõju isikuandmetele ajutise iseloomuga (kasutusse jääb vaid uuringu tulemuste andmestik). Andmete edastamine osapoolte vahel toimub ainult krüpteeritud kujul, samuti on andmevahetuseks õigustatud osapooled ja isikud eelnevalt määratud. Seetõttu võib pidada vähetõenäoliseks, et andmesubjekti isikuandmed saavad kättesaadavaks kolmandatele isikutele ning et tekiks varalise või mittevaralise kahju realiseerumise reaalne oht. Seejuures on arvestatud, et Statistikaameti andmed on juba varasemalt pseudonüümitud ning nende töötlemine toimub Statistikaameti turvalises keskkonnas konfidentsiaalsuslepingu alusel.

Arvestades rakendatud meetmeid on isikule tekkiva võimaliku füüsilise, varalise või mittevaralise kahju (nt maine kahju, rahaline kahju, identiteedivargus või -pettus, diskrimineerimine (pp. 75) tekkimise tõenäosus vähetõenäoline.

Kokkuvõtvalt hindame, et riskid on maandatud ja rakendatud meetmete tulemusena ei teki andmesubjekti õigustele suurt ohtu isikuandmete kaitse üldmääruse (2016/679/EU) artikkel 35 lõike 1 tähenduses.